

Læs Casen på forhånd.

Forberedelses-spørgsmål til casen.

Læs casen hjemmefra og medbring den digitalt eller i papirform til workshopen.

1. Hvad forstår du som de centrale temaer i casen? Hvilket udviklingsforløb gennemgår Karen?

Casen om Karen: Gruppediskussionsspørgsmål ved dannelsesworkshopen

Lav noter omkring dine egne tanker undervejs i diskussionerne.

1. *Beskriv* hvad I hver især forstår som de centrale temaer og udviklingsforløb i casen.
2. Hvilke(n) dannelsesprocesser gennemgår Karen? Altså: hvad kæmper hun med?
3. Hvilke idealer for det at være universitetsstuderende betragter du som værdifulde i lyset af dit eget studieliv?

Adgang til de hellige haller – en eksistentiel rejse mod en akademisk identitet

Indledning

At blive akademiker kan være en eksistentiel rejse på mange planer. Karen, som vi skal stifte bekendtskab med i denne fortælling, kommer ikke fra et akademisk hjem. Hun er vokset op som enebarn med sin mor, der har arbejdet som kassedame i Føtex. Hendes forældre blev skilt, da Karen ikke var særlig gammel, og hun har kun haft sporadisk kontakt til sin far. Karen giver udtryk for en oplevelse af fremmedhed på universitetet og for en kontrast til det, hun kommer fra. Dette oplevede hun særligt i starten af sit uddannelsesforløb:

”Jeg synes jo tit jeg sad også i de her gruppearbejde eller snakkede med nogle af mine medstuderende, at der følte jeg sådan lidt, at jeg har bare lidt snydt mig ind i det her; jeg forstår slet ikke, hvad I snakker om. Altså, når de kom med alt deres analyse og deres teori /. Der er jo mange, de er rigtig gode til den her måde at tænke akademisk på, og der følte jeg bare, at det kunne jeg ikke. Og jeg kom bare fra en verden med

handel, hvor jeg var den der havde styr på tingene og virkelig vidste, hvordan man skulle løse alting. Nu følte jeg lidt, at jeg var hende, som stod bagerst i køen og skulle lidt lytte og lære af de andre. (...) det var lidt mere den her følelse af, at jeg virkelig var landet i noget, jeg ikke følte mig hjemme i, og jeg følte mig utrolig usikker. Og jeg var enormt bange for, at min egen uvidenhed blev udstillet.”

Hele det første år var Karen udfordret på flere dimensioner. Ikke alene havde hun vanskeligheder ved det faglige, hun fandt det heller ikke så spændende, det kom først senere. Hendes medstuderende kunne hun ikke identificere sig med og dertil kom, at hun havde brudt med hele sin tilværelse, sociale netværk og livsstil og var gået fra en god indtægt og en livsstil med et stort forbrug til en livsstil, hvor hun for alvor måtte lægge sin tilværelse om for at kunne leve af en SU. Alligevel fortæller Karen, at det med at give op og stoppe, at det: *”virkelig ikke var en tanke. Jeg har ikke engang været tæt på det og tænke; skal jeg stoppe?”* Dette siger noget om Karens grundlæggende indstilling, og som sikkert har en stor del af æren for, at hun i dag kan kalde sig akademiker. Karen havde gennem sin tilværelse - måske blandt andet via sit arbejdsliv eller måske tidligere - tilegnet sig den holdning, at: *”... når jeg sætter mig for at gøre noget, så gør jeg det.”* Man gennemfører, det man sætter sig for. Man giver ikke op – heller ikke selv om man for alvor føler sig udfordret.

Før uddannelsen - Karens udgangspunkt for at læse på universitetet

Karen er 40 år og var således 35 år, da hun startede på sociologistudiet. Hendes mor havde altid sagt til hende, at hun havde et godt hoved, og da hun som barn legede damefrisør eller gjorde rent og sagde, at hun gerne enten ville være frisør eller gøre rent, svarede hendes mor, at hun i stedet burde læse videre på universitetet. *”Og det er jeg jo bare vokset op med, at DET skal jeg ikke; du skal noget mere. Du er klogere, og du kan meget mere. Du skal på universitetet...”* Karen har aldrig haft problemer i skolen og heller ikke i gymnasiet *”(...) jeg havde egentlig godt vidst, at jeg måske altid havde skruet hovedet nogenlunde ordentligt på i hvert fald.”* Da Karen blev færdig i gymnasiet, flyttede hun til København og kom inden for handel. Hun valgte ikke at fortsætte med en uddannelse efter gymnasiet, fordi hun var skoletræt og inde i en oprørsperiode. I København fik hun mange venner, men der var ingen akademikere iblandt: *”Så jeg vil sige det på den her måde, har jeg ikke den her ballast med hjemmefra i hvert fald og er ikke vokset op med det, og det kan jeg da også mærke nu.”* Karens mor spurgte eksempelvis ikke til hendes uddannelse undervejs, fordi hun simpelthen

ikke vidste, hvordan hun skulle spørge, vurderer Karen. Som færdiguddannet er Karen således den første akademiker i sin familien.

Den faglige interesse

Karen fattede allerede i gymnasiet interesse for samfundsfag og fik senere interesse for sociologi ud fra en interesse for samfund og forskellige mennesketyper i samfundet. Hendes valg var også baseret på, hvad hun vurderede, man kunne komme til at lave som færdiguddannet kandidat. Hun kunne eksempelvis ikke se sig selv som praktiserede psykolog, selvom dette fag også havde hendes interesse. Hun overvejede også antropologi, inden hun havde hørt om faget sociologi, men hun var skoletræt efter gymnasiet og startede derfor i stedet med en erhvervskarriere inden for handel ”og kom ind i en verden, som jeg synes var rigtig god. Og jeg tror at det er igennem den, hvor jeg egentlig har haft kontakt med utrolig mange forskellige mennesker fra forskellige verdener, forskellige samfundslag, og det har gjort mig interesseret i samfundet”. Karen beskriver sin faglige interesse som en interesse for menneskers livsstil og segmentanalyser: ”... det med at vi er forskellige mennesker, og hvorfor går de her mennesker i det her tøj. Hvorfor kan de her mennesker godt lide det her musik; det har jeg egentlig altid været ENORMT interesseret i. Sådan noget helt banalt som ’Kender du typen?’ og alle de der livstilsprogrammer; har jeg elsket, og gør det egentlig også stadigvæk. Og jeg tror faktisk lidt, at det er det, som har vakt min interesse.” Selve valget af sociologi kan ses på baggrund af interesse for samfundsfag på gymnasiet og som resultat af erhvervs erfaringer via mange år på arbejdsmarkedet. Herved opstod en interesse for at forstå mennesker ud fra deres forskellige samfundslag, idet hun via sit arbejde netop stiftede bekendtskab med mennesker fra meget forskellige verdener. Efter gymnasiet stod hun imidlertid med en studentereksamen, der: ”ikke var særligt meget værd rent karaktermæssigt”, men på Aalborg Universitet var der på daværende tidspunkt frit optag, og det gjorde det muligt for Karen at blive optaget på et universitetsstudium. Det havde ellers været helt oplagt for Karen at søge ind i København, da hun i forvejen boede i København og havde sin sociale omgangskreds her. Men når hun ser tilbage i dag, er hun glad for, at hun ikke kunne komme ind på KU, da skiftet til Aalborg og til en anden omgangskreds også var væsentligt for hendes eksistentielle dannelsesrejse. Det at flytte til Aalborg får en særlig betydning for Karens dannelsesrejse, idet en forudsætning herfor også er et brud med både tidligere livsstil og vennekreds i København. Men, at det var et stort spring, lægger hun ikke skjul på. Hendes uddannelsesforløb blev en eksistentiel rejse.

Under uddannelsen – særlige udfordringer i forbindelse med studiestart

Karen var en del år ældre end sine medstuderende, og det er ikke bare et par år eller tre men derimod måske snarere 12-15 år ældre, hvilket havde betydning i forhold til at kunne relatere sig til sine medstuderende. At falde til på et studie vil typisk også handle om at komme godt ud af det med sine studiekammerater ved siden af studiet. Karen fortæller om sin egen naivitet i forhold til denne del: *”Altså jeg vidste godt, hvad jeg læste, men hvad det indebærer, havde jeg måske ikke tænkt så meget over.”* Karen havde ikke reflekteret så meget over betydningen af, at hun var så meget ældre end sine medstuderende, der stod et helt andet sted i deres liv: *”Alle de her nye ting, der nu sker, når man flytter hjemmefra og skal klare sig selv for første gang, det var jeg jo langt over, men jeg synes jo, at det var svært, det her med at skulle læse igen. Det var de vant til; det havde de gjort hele deres liv.”* Valget af sociologi betød et brud med både tidligere omgangskreds og et vellønnet job. Dertil kom, at et tilvalg af studie også betød et statustab, idet Karen gik fra et vellønnet job, hun var dygtig til og fik stor anerkendelse for og til et studie finansieret via SU, hvor forholdsvis elementære ting og begreber, var fremmede for hende. Alligevel var det dét helt rigtige at gøre, fortæller Karen: *”Jeg var egentlig bare et sted i mit liv, hvor jeg godt vidste, at jeg har alt det her /: et super spændende job på papiret, men det er bare; jeg er ikke lykkelig. Jeg har hele tiden følelsen af, at jeg skal videre. Jeg skal hen til det rigtige liv på en eller anden måde, ikke?”* Så Karen flyttede til Aalborg, hvor hun ikke kendte nogen og begyndte på et studie, hvor hun dels var meget ældre dels følte sig fremmed og uden for sin ”comfort-zone”. *”Det slog mig virkelig hårdt. Det her med hvad er forskellen mellem metoder og teori, hvad er forskellen på kvalitativ og kvantitativ, og alle de der ord, som i dag er de mest naturlige i min verden og i mit ordforråd. Det skulle jeg lære, så jeg følte, at jeg skulle starte helt fra nul.”* Fagligt startede hun helt på bar bund, og oplevede derfor i starten, at det gik alt for hurtigt til forelæsningsne. Hun følte sig usikker, idet hun nu stod fuldstændig som nybegynder over for studerende, der til trods for deres unge alder i kraft af deres gymnasietære uddannelse allerede havde stiftet bekendtskab med flere centrale akademiske begreber og metoder: *” (...) jeg var slet ikke vant til at tænke på den der måde, så for mig var det sådan en helt ny verden at gå ind i, som jeg nok egentlig ikke havde forberedt mig på.”* Karen skulle helt hen til tredje semester, før hun syntes, at studiet var interessant, og noget der for alvor fangede hende. Første og andet semester fandt Karen vanskelig og fagligt meget udfordrende. Hun vurderer derfor også, at det var en fordel, at hun var flyttet til Aalborg, da det gjorde det vanskeligere at springe fra. Samtidig fortæller hun som nævnt ovenfor, at det med at springe fra heller ikke var en tanke, der sådan strejfede hende, fordi hun er vant til, at man fuldfører det, man sætter sig for.

Under uddannelsen: Karakterernes betydning og at gøre sit bedste

Flere gange i løbet af sit studie, er det lykkedes Karen at få både 10 og 12, hvorfor jeg også spørger til betydningen af at få sådanne flotte karakterer. Og karaktererne spillede da også en central rolle i Karens rejse mod en akademisk identitet, fortæller hun: *"Det har en stor betydning. (...) For faktisk også når jeg ser tilbage, så den måde jeg tænker på et enkelt modul på, det har. Den karakter, jeg har fået, den har faktisk lidt betydning for, om jeg føler, at det har været vellykket eller ikke vellykket."* Karen fortæller, at hun faktisk ikke er vant til fra gymnasietiden at få de her høje karakterer. Den gang var der ikke *"det der 12-talsbegreb"*, og der var heller ikke det samme karakterræs, som der er i dag. *"Så jeg havde slet ikke gået ind til det her med tanken om, at karakterer kommer til at fylde noget. Og det gjorde det jo lynhurtigt."* Karen var dels påvirket af sin omverden, men egentlig også af sine egne forventninger til sig selv, om at nu skulle hun også: *"gøre det BEDSTE jeg kan."* Karen forklarer, at holdningen om, at springe over hvor gærdet er lavest og forsøge at komme nemt til tingene, også er en holdning, hun har haft i sit arbejdsliv: *"det kan godt irritere mig, hvis der er nogen, der har den tilgang til livet, ikk? Der har jeg 100 gange mere respekt for folk, der bare knokler løs, og så kan det godt være, at det ikke bliver det bedste resultat; bare man gør det bedste, man kan."* Med hensyn til karakteren har de således fået en stor betydning for Karen, og det selvom hun ikke tidligere er gået så højt op i karakterer. Hun er egentlig lidt irriteret over, at hun i dag ikke kan sige sig fri for, at disse karakterer betyder meget: *"Jeg er kommet til at ligge lidt under for det med de karakterer."* Hun forklarer det selv som værende: *"sådan lidt en selvværdsting med, at så ved jeg, at jeg er god nok. Det står jo lige her sort på hvidt."* Karen understreger også, at karakterernes betydning for hende ikke handler om konkurrence i forhold til medstuderende, men at de snarere skal ses i lyset af hendes egen usikkerhed som studerende på universitetet: *"... det har meget været en ting i forhold til mig selv, at jeg føler, at jeg er vellykket i det her projekt"*, og skal sikkert ses i lyset af, at hun: *"har manglet en fundamental tro på sig selv fagligt."*

Centrale vendepunkter - Når de sociale relationer er befordrende for tilegnelse af habitus

Et centralt vendepunkt i rejsen mod en akademisk faglighed og identitet er mødet med to studiekammerater. På faget i videnskabsteori kom Karen i opponentgruppe til disse to piger. De var her sat sammen rent administrativt, og det var således helt tilfældigt, at de blev matchet. Karen oplevede det som et virkelig godt match, og *"der fik vi et godt øje til hinanden på en eller anden måde uden, at vi egentlig har haft vildt meget kontakt med hinanden"*, fortæller Karen, og allerede

der tænkte hun: *"okay, de virker, som nogle fornuftige piger og søde og også fagligt dygtige."* Karen spurgte dem derfor i forbindelse med gruppedannelsen på tredje semester, om de skulle skrive projekt sammen. Mødet med disse to dygtige medstuderende, som gerne ville arbejde sammen med Karen, var med til at styrke hendes egen faglige og akademiske selvtillid. Hun vurderer, at de to medstuderende: *"har haft en kæmpe rolle, for vi kom så godt ud af det med hinanden, at jeg også kunne være ret åben og sige: "Det her, synes jeg, er vildt svært. Og tage nogle snakke om det. (...) de er jo også bare sådan nogen enormt søde piger, der er gode til at rose og gode til at bakke én op, og omvendt, ikk? Så jeg tror også, at det der samarbejde, at jeg kunne mærke, at jeg kunne egentlig godt gøre en forskel i den her gruppe, (...) og vi kan det her. Så det har gjort en stor, stor forskel for mig."* Karen beskriver sig selv som et menneske, der arbejder meget struktureret og som er god til at få tingene koordineret og til at køre, hvor hendes kompetencer *"er sådan lidt mere praktisk orienteret."* I projektarbejdet har Karen således fået rollen som praktiker: *"hvor jeg er den, der er god til at strukturere og finde ud af alle de her ting, men også nogle gange hive det ned på det her niveau, hvor det ikke bliver så abstrakt."* Karens styrker består i hendes selvstændighed og anvendelsesorientering. Jeg får indtryk af, en studerende der gennem sit studie stiller krav til stoffet om, at det skal give mening og til teorierne om, at de skal kunne appliceres. I kraft af mange års erhvervserfaring har Karen opbygget et så solidt fundament, at hun tør stille spørgsmål til teorierne om, at skal give mening i forhold til en praktisk social verden og ikke kun i teksterne.

At få en kæreste, som også er akademiker

For Karen har det haft afgørende betydning, at hun i dag omgiver sig med mennesker, der alle har en længerevarende, akademisk uddannelse. Via sit job som studentermedhjælper i et større konsulentfirma undervejs på studiet var Karen omgivet af akademikere. *"Så det var jo lige som blevet en del af min hverdag. Jeg kunne også mærke, at jeg faldt mere og mere til ro i det, og tænkte mere med det, at det var jo sådan, mit liv var nu."* Ud over sine studiekammerater og de ansatte, der hvor Karen har været ansat som studiemedhjælper, har Karen nu også fundet en kæreste, der er akademiker. Mødet med sin kæreste, som er ph.d. studerende, og som hun mødte mens hun gik på fjerde semester, spiller således også ind i forhold til Karens samlede dannelsesrejse mod en akademisk identitet. *"Nu har jeg jo også fået kæreste, der er akademiker, og hele hans familie er akademiker. Så der er jeg også kommet ind i en helt anden familie, hvor jeg sådan; hold da op, der føler jeg lidt, at det er sådan en helt anden verden, ikk? Samtidig kunne hun også have en oplevelse af, at hendes viden nu var så internaliseret, at det får hende til at tænke: " (...) kan jeg egentlig noget?"*

(...) Og man tænker på bare, at der en 'common knowledge' på en eller anden måde. Så det er super fedt at komme ud i den virkelige verden, og finde ud af, at man kan faktisk bidrage med noget. Og der kan jeg også mærke min akademiske selvtillid er jo helt klart vokset fordi, jeg ved faktisk noget, som dem inde ved det andet skrivebord faktisk ikke ved."

Refleksioner over job, faglig identitet og livsstil

Nu hvor Karen er færdiguddannet, er hun begyndt at bekymre sig over, om hun kan finde et job og hun *"kan stadigvæk ligge helt vågen om natten og tænke; ej, kan jeg nu få et job."* Andre studerende, Karen har talt med holder en pause efter studiet, hvor de fx er taget ud at rejse, men for Karen er det ikke en mulighed: *"Jeg ved, at jeg vil se det som et nederlag, hvis jeg ikke har et job på hånden. (...) Det er den måde, som jeg er skruet sammen på. Det der med at gå ledig, det vil jeg slet ikke."* At, Karen i dag kan kalder sig akademiker, betyder ikke, at hun føler sig helt berettiget til betegnelsen. I skriveøvelsen, som Karen lavede inden interviewet, har hun skrevet følgende om sin akademiske identitet: *"At jeg har også stadig svært ved at definere mig selv som akademiker og synes lidt, at det er en betegnelse, som jeg ikke rigtig føler mig berettiget til."* Dette kan virke paradoksalt i betragtning af, at Karen ikke bare har klaret sig jævnt godt men har en stribe to-cifrede karakterer på sit eksamensbevis. Hun forklarer:

"Men jeg tror, at det har et eller andet at gøre med, at jeg er vokset op i den her meget uakademiske verden og egentlig har fået den her idé og den her fortælling om, at akademikerne; det er noget ophøjet på en eller anden måde, ikke? Det er nogle meget, meget kloge mennesker, der kan en hel masse, som vi ikke kan; os andre. Så det /. (I griner) Og det lyder jo helt fjollet, ikke? (...), men det er jo den tankegang, som jeg er vokset op med. (...) "jeg føler, at jeg er kommet ind i den her (næsten hellige verden), men er jeg nu berettiget til det, fordi jeg kommer jo ikke der fra. Jeg føler jo lidt som en, der har lusket sig ind i køen, og går og håber, at der ikke er nogen, der opdager det; det er jo lidt den der følelse, som jeg har. (I: Ja.) Og så ved jeg godt, at jeg kan se på mit eksamensbevis, at jeg er fuldt berettiget til at være her, men det er bare ikke /. Følelsen er bare noget andet, ikk?"

Når Karen ser på sit voksenliv og sammenligner livet i København med erhvervsarbejde og så sit tidligere liv som studerende på SU, er hun ikke i tvivl om, at hun har valgt rigtigt. I København gik

hun op i forbrug, dyrt designertøj, dyre sko og tasker, og boede i en stor lejlighed i centrum. At flytte til en studielejlighed i Aalborg og leve af en SU var et stort spring. Karen vurderer det også som et spring, der har været ”sundt” for hende, da hun ikke mener, at denne materialisme gør en person mere lykkelig – nok nærmere tværtimod. Det er således ikke kun i forhold til fremtidig karriere, at Karen oplever, at have sin rette hylde. Det handler også om Karens værdimæssige og politiske orientering, hvor hun egentlig altid har være socialist. I dag oplever hun qua sin uddannelse som sociolog, at hun langt bedre kan argumentere for sine synspunkter. I dag oplever Karen således også, at hun politisk og i forhold til egne værdiorienteringer har ”fundet hjem”, idet hun i dag er i stand til at redegøre for og argumentere for sin politiske overbevisning. Hun kan mærke, hun har forandret sig meget, hvilket også kommer til udtryk i forhold til hendes omgangskreds i København. Desuden mener hun ikke, det er tilfældigt, at hun i dag er fundet sammen med en akademiker: *”... det er sjovt, for vi snakkede nemlig om det den anden dag, hvor jeg siger til ham, at du er den første akademiske kæreste, jeg har haft.”* og det er jo næppe tilfældigt, for tidligere der havde det ikke tiltalt hende, og omvendt havde hun sikkert ikke tiltalt en akademiker, vurderer hun. Karen glæder sig ”helt vildt” til at komme ud og lave et konkret stykke arbejde ”i den virkelige verden”. Samtidig frygter hun det også lidt, for som hun siger, så forpligter titlen som akademiker også: *”Så bliver jeg sku’ også nødt til at levere som akademiker.”* og hun siger videre: *”uha, kan jeg nu det, er jeg nu dygtig nok? (...) Så der er jo det med den der tvivl på egne evner.”*

I vurderingen af sin rejse mod en akademisk faglighed og identitet fortæller Karen samtidig også: *”Jeg synes, at de ting, der har været sværere for mig, det er noget, der er foregået oppe i mit hoved frem for specifikke begivenheder.”* Eller sagt anderledes Karen har nok været fagligt udfordret særligt på de første semestre. Dette er en naturlig del af enhver læreproces, det centrale spørgsmål her er, hvordan disse udfordringer håndteres. Karen har her - sikkert qua sin baggrund og internaliserede habitus - forholdt sig meget ydmygt og respektfuldt til den akademiske faglighed. Ud over de faglige udfordringer har Karen også været eksistentielt udfordret. Gennem interviewet har hun således givet talrige eksempler på, hvordan hun på et mere eksistentielt plan mistede fodfæste undervejs. Det har været med til at fremkalde en usikkerhed på egne evner, men valget af den sociologiske uddannelse og faglighed, har hun ikke tvivlet på. Her synes hun at have haft et solidt fundament - sikkert i kraft af sine erfaringer på arbejdsmarkedet, og den modenhed som det har givet. Dette har sikkert desuden gjort det lettere for hende at skabe og forfølge det, som hun har oplevet som meningsfuldt. At være i stand til at skabe og forfølge det, der opleves meningsfuldt, går igennem Karens fortælling, som en

rød tråd og som en styrke, der netop får hendes uddannelsesforløb til at fremstå som en mere grundlæggende eksistentiel rejse. På baggrund af ovenstående fortælling kan vi således roligt konkludere, at Karen har fundet sit faglige, værdi- og identitetsmæssige ståsted. Hun er meget tilfreds med sit studievalg og føler, at der er mange ting, der falder på plads via netop dette valg og siger selv: *”Altså, jeg føler jo, at (...) jeg ved, at her skal jeg være resten af mit liv. Jeg er ikke på vej videre hen i noget andet.”*